

Незадоволення, або ж Фактор прогресу

Радій Радутний

Якби !..

Саме через отаке "якби" я й сиджу зараз в роздумах над одним з найголовнішим питанням свого життя, прекрасно знаючи, що незалежно від прийнятого рішення не зміниться нічого. Анічогісінько. Хіба що на душі полегшає. А може й поважчає.

Якби я не зустрів ту дівку... колишне своє "перше кохання". Ну , зустрів — то й зустрів, кивнув — "добрий день", мовляв — й пішов далі. Але ж паскудна терезівсько-скорпіонська риса — згадувати й аналізувати. Отож воно й вийшло.

Якби я тоді з нею одружився — варіант раз.

Якби я тоді її взагалі не зустрів — варіант два.

Якби вона...

Десь наваріанті сімдесят восьмому відчув, що повторююсь. Відкинув ковдру, поглянув на годинник, потім перевів погляд на ящик — комп'ютер тобто — й допер, що всі ці мої "якби" являють собою не що інше, як бінарне дерево з ключовими моментами в місці кожного розгалуження. Ну а дерева обробляти вчать, дякувати долі, десь на другому курсі, а декого то ще й в школі починають.

Не мене, щоправда. Я якось більше самостійно цю науку опановував.

Десь під ранок стало вже приблизно ясно, як саме це дерево слід аналізувати, щоб дослідний об'єкт — тобто, наприклад, я — рухався по цих гілках не хаотично, як жук-короїд, а хоч трохи впорядковано, а ще через пару днів стало більш-менш зрозуміло, як ці рухання можна трохи оптимізувати.

Лише тоді я сів й замислився, а що ж таке, власне кажучи, я придумав. Те, що проблема вийшла вже за рамці іграшки — не дивуйтесь, в програмістів своє уявлення про іграшки — вже цікаво. Але й щось серйозне з цього дерева зірвати самотужки навряд чи вдасться. На превеликий жаль, проблема "а що було б, якби..." цікавить хіба що істориків та фантастів, а з грошима в обох цих категоріях не дуже густо.

Так би й залишалось це моє "дерево" на трьох уривках паперу, помальованих з одного боку "гілляччям", а з іншого — якимись інструкціями, якби однією чудової глупої ночі не прокинувся я знову ж таки годині о третій з геніальною думкою про те, що від що було б, якби..." один крок до "що буде, якщо...". Й після недовгих переговорів з власною мораллю подався я до однієї маломоральної контори, яка, проте в прогнозі поведінки хоч окремої людини, а хоч і натовпу, сильно зацікавлена.

Далі вже — справа техніки... й кадрів.

Сказано — зроблено.

Щоправда, поміж першим та другим пролягли кілька років, не одна цистерна чорної кави, з десятків ящиків цигарок й не менш, як вагон матюків. Таку програму, до

речі, й не випробуєш, як нормальний продукт — по модулях, по об'єктах, по процедурах, нарешті. Ні. Вона, заррррраза, або працює — або ні. Й більше ні, аніж працює.

Десь на другому році розробки врятувало мене (й підлеглих, звичайно), лише звістка, що прийшла... е-е-е... незагальновживаними каналами. Виявилось, я не один такий розумний (а я й ніколи так і не думав, до речі), й що деякі наші союзнички-конкуренти (трясця їм у печінки й Моріса-наймолодшого в локальну мережу) теж працюють на чимось таким. Браві наші хакери трахнули к бісовій мамі конкуренський firewall, витягли з мегабайт малозрозумілого тексту на якомусь ADA-подібному діалекті й я вже збирався кинути всі сили на розбирання з тією шифровкою, аж поки стрельнула думка, що й сам колись так розважався — один з інших конкурентів, не таких солідних, зо два місяці мучився, намагаючись порізати тето-поле на слова й шукати контекст у індексованій базі. А може й досі мучиться... хе-хе. Фальшивка, коротше кажучи. Деза.

Засміявся я, посадив на ту фальшивку дядька, що спеціалізувався не по клавіатурі стукати, а трохи інакше; засміявся ще раз — одним махом два досить слизькі моменти побивахом — й знову ж таки почав довбати свій варіант.

Десь на третьому році "воно" запрацювало. Найбільшою морокою, як й чекалось, виявилась оптимізація — спробуй-но врахуй, з півтори тисячі факторів, що вплинули на об'єкт за останні десять секунд. Важкувато.

Подався в люди. Порадили "пакетом для аналізу великих масивів текстової інформації" — дослівно. Так на ньому й написано. Зустрівся з головним розробником — й рота роззявив, втім, як і він. Бо кожного ранку ми з ним біля входу в контору кивали один одному. Посміялися, потім домовились зусилля трохи координувати.

Стало легше.

Десь році на третьому з половиною "воно" почало вже й допомагати.

— Що буде, якщо я використаю не Хофман-код (як всі нормальні люди), а, скажімо... ?

— Буде те-те й те-то.

— А якщо...

І так далі.

Рокі на четвертому "воно" — офіційно, до речі, воно зветься "Експертною системою...", а втім, й без допомоги цієї системи можу сказати, що буде, якщо про неї занадто докладно розповідати. Хе-хе.

Так от, році на четвертому "воно" сказало, що далі вже саме себе буде набивати тими факторами. А ще через півроку на мене повісили медаль, на двері — отакееееееенний замок, що відкривається лише коли в нього пальцем потикаєш, на підлеглих — розписки про нерозголошення, й високі особи почали час від часу в тій кімнаті зачинятись.

Щоправда, на економіці нашій те не дуже позначилось, а от приватній економіці тих самих осіб — навпаки. Але то вже не моя парафія.

А я почав розважатись.

— Що було б, якби... ну, наприклад, цю ідею не вдалось би впровадити ?

Порахувало. Виявляється, сидів би я зараз над тим самим в конкурентів й знаходився на етапі оптимізації. Гм... теж непогано — там хоча платять більше разів у десять.

— Що було б, якби... почали ми розбиратись з тією фальшивкою, що знову ж таки ті конкуренти й підсунули ?

Порахувало. Вийшло не так уже й погано, як я думав — лише втратили б зо два роки часу.

— Що було б, якби... й конкуренти не зацікавились ?

Порахувало... Гм... вийшло не дуже добре — але й не дуже погано. Старший програміст в якійсь напівприватній-напівдержавній конторі. Щоправда, на додаток ще жінка й двоє дітей. Зарплата, трохи більша за середню, партія в щось на зразок RedAlert раз на тиждень, час від часу ліві роботи — якраз на літню відпустку десь біля моря... й так років з сорок, а потім тихий й спокійний гаплик. Нуднувато.

Ану давай в іншому напрямку.

— Що було б, якби... я не зустрів тоді ту дівку ?

Виявляється, майже те ж саме. Тільки почалось трохи пізніше, та ще й без мене, й конкуренти нас обійшли. А потім дві такі "експертні" системи почали одна одній капості робити — ну й до... вибачаюсь, догрались до атомної війни. Нічого собі ! Може, пам'ятника поставити — "Рятівникам людства" ? Хе-хе.

— Що було б, якби... ми тоді одружились ?

Вийшло щось на зразок варіанту першого, але щось занадто вже коротко. Мабуть, правду казали, що ми один одному не дуже підходимо.

— Що було б, якби... ми взагалі не зустрілись ?

Тут "воно" рахувало-рахувало, лампочками блимаючи, аж поки й відмовилось. Сказало, що ймовірність занадто висока. Ща так чи інакше — а зустрілись би.

Я аж вилаявся. Від долі не втечеш, так виходить ? Ану ж-бо, давай перевіримо...

Наступні кілька днів я тільки й робив, що всяко міняв варіанти, намагаючись на цю ймовірність хоч якось вплинути. Дуля з маком. Десь на два-три роки змінювався час, коли ми зустрілись, досить сильно варіювалось майбутнє, але так чи сяк ми зустрічались, деякий час були разом й розходились.

Та хай йому чорт !

Спочатку я експериментував гуманно — там додавав трохи часу, міняв температуру на вулиці, чи ще там що, потім перейшов вже на варварські методи й почав з environment'у видирати ті чи інші ключові фігури. Видирати по всякому — від спізнення на тролейбус до... гм...

Кінець-кінцем я винищив віртуально майже всіх наших спільних знайомих, віртуально переніс місце подій за океан, віртуально програв другу світову — "воно" рахувало цей варіант стільки часу, що одна висока особа, розбестившись й розучившись міркувати самотійно, вибори таки програла (й слава богу, поміж нами

кажучи) — все одно хоч так, хоч сяк опинялась та жінка у моєму ліжку. Або ж навпаки — я в її.

Цікаво. От і думай, що є ключовими моментами історії — чи то битва під Ватерлоо, чи то, вибачаюсь, scheise, зронене голубом перехожому на носа.

Ватерлоо, до речі, програти не вдалось — навіть "воно" має свої обмеження. Інформації не вистачило.

І з тієї ж причини не вдається мені вилучити з віртуального мого світу ту дівку. Ну не знає "воно" подробиць особистого життя її батьків. А от моїх, наприклад знає. Та й про мене, знову ж таки, наприклад — теж має певні відомості.

От і думаю я тепер, над найголовнішим питанням свого життя.

— Що було б, якби...

08.03.97 р.